

Bränningen

Medlemsblad för Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

- Årgång 33 -

Nr 1 2020

INTRESSANT
LÄSNING

Innehåll:			
Sid 2	Ordförandeord	Sid 10-11	Bergqvistbåtar. Flink I
Sid 3-4	Skarvproblemet	Sid 12	Museiresan
Sid 5	Adventskaffe	Sid 13	Stenhuggeriet på Öster
Sid 6-9	Årsmöteshandlingar	Sid 14	Lars Brolin
Sid 9	Isreportage	Sid 15	Efterlysning. Föreningsinfo.
Sid 16 INBJUDAN TILL ÅRSMÖTE			

Ordföranden har ordet

Så var det dags för ett årsmöte igen. Under min tid som ordförande, jag tror det är 13 år, på tok för länge, så har de varit samma procedur varje år. Omval och omval när det gäller ledamöter. Nu är vi några med ålderns rätt som tänker avgå. Inte för att det är för jobbigt och inte heller tråkigt, utan därför att vi hamnat i någon form av Status quo.

Vi har inte haft någon **I-orism** i föreningen. Åsnan I-or i A A Milnes *Nalle Puh* är en sorgsen figur.

I-or har fyra teser som styr hans liv: -Det är inte bra nu.

-Det blir värre.

-Finns inga dåliga utsikter får man lov att uppfinna dem.

-Man skall leva på tistlar

Vi har haft ett antal möten under året, arrangemang och projekt. Jag har vid varje tillfälle lärt mig något nytt, hört historier från förr, träffat intressanta människor, hört skvaller och aldrig gått från någon träff, missnöjd eller ledsen, så **någon I-orism** har vi **inte** haft i föreningen, snarare tvärtom.

Det kan väl inte vara något problem att få några som vill uppleva sådana trevliga sammankomster.

Årsmötet kommer också att diskutera en liten omorganisation. Vi hoppas få några att hoppa med i ett antal arbetsgrupper som vi försöker bilda. Ju fler som hoppar med, desto roligare och lättare blir arbetet i grupperna. Normalt har vi två arbetsdagar, (handlar om ett par timmar) samt träffar i samband med våra arrangemang. En ledamot från styrelsen är kontaktperson i varje grupp. Varje grupp bör bestå av minst 3 personer, gärna fler. Arbetsgrupperna är:

Information. Facebook, Hemsidan, Bränningen, IT frågor, Lagring av dokument.

Aktiviteter. Österdagarna, Storjungfrun, Föreläsningar, Utställningar.

Bidragsansökningar. Evenemang, Verksamhet, Investeringar, Projekt.

Fastighetsansvarig. Huvudfastigheten, Båtskjul, Förråd

Inventarier. Vård av inventarier, som utställningsmaterial, möbler, båtar m.m.

Arkivet. Organisera pärmar, Bilder. Protokoll, Projekt, Sortera bort m.m.

Sedan skulle vi vilja få till en Valberedning som inte existerat på många år. Som ni ser behöver vi hjälp på många fronter.

Vill vi, så fixar vi det!

Vi kan skapa positiva och roliga, intressanta och mysiga arrangemang. Vi jobbar bort gravallvaret, släpper fram humor och generositet.

Jag framför här mitt tack till alla som jag träffat och haft så intressanta möten under dessa 13 år. Jag kommer inte att lämna helt, kommer att ingå i några arbetsgrupper om vi nu får till några, det är upp till er ärade årsmötesdeltagare.

/Lennart Andersson

OMSLAGSBILD:

Norrutharets fyr, vid Lilljungfrun, en av Söderhamns skärgårds vackra fyrar, en 10 m hög obemannad ledfyr, som anlades 1883 med veklampa, 1930 blev det AGA-ljus och i dag har fyren elektriskt ljus.

FOTO: Jenny Johansson

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening tar tag i Skarvproblemet

Den 18 november kom ca 120 personer till Cfl för att informeras och ventilerar sina åsikter om skarvens verkningar i Söderhamns skärgård. Information gavs av Länsstyrelsen ge-

nom **Sara Waern** och **Elina Eriksson**, handläggare i ärendet. Kommunens miljöhandläggare **Andreas Håberg** redogjorde för vad som gjorts från kommunens sida. Vår ordförande

Lennart Andersson
ordf. i Skärgårdsförening
och debattledare.

Elina Eriksson och Sara Waern från Länsstyrelsen.

Andreas Håberg
kommunens miljöhandläggare.

Viktor Wärnick
(M)

Magnus Svensson
(C)

Daniel Persson
(SD)

Skarven i Sverige

- Det förekommer två underarter i Sverige: *carbo carbo* (storskarv) och *carbo sinensis* (mellanskarv)
- Storskarv har funnits i Sverige sen åtminstone senaste istiden
- Säkra bevis på att mellanskarv funnits i Sverige sedan 1800-talet. Kan ha förekommit tidigare än så.
- Skarven utrotades från Sverige i slutet av 1800-talet genom bl.a. jakt
- Sedan 1940-talet återetablerades skarven och har sedan dess haft en stabil population i västra Östersjön
- Skarv är **inte** en invasiv främmande art, utan det är en naturlig art i den svenska faunan
- I Gävleborg förekommer främst mellanskarv
- Dokumenterade fynd av skarv i länet sen 1990-talet
- Naturvårdsverket gör bedömningen att arten uppfyller kriterierna för avnämning bevarandestatus (GYBS)

Länsstyrelsens arbete och roll

- Ansvarar för genomförandet av den nationella politiken på regional nivå.
- En stor del av ansvaret för förvaltningen av skarv, inklusive besluten om skyddsjakt, är delegerad till länsstyrelserna.
- Länsstyrelserna fattar beslut om skyddsjakt enligt jaktförordningen och om undantag från förbud mot störning enligt artskyddsförordningen.
- Möjliga förvaltningsåtgärder:
 - Redskapsutveckling samt utveckling av störningsåtgärder och skyddsjakt. På grund av skarvens status i Fågeldirektivet saknas formella möjligheter att införa allmän jakttid eller licensjakt efter skarv.

Lennart Andersson hälsade välkommen, berättade kort om Skärgårdsföreningens engagemang både lokalt, nationellt och internationellt. En kort film om skarven fick sedan illustrera kvällens ämne.

Mycket information och klarläggande om lagar och förordningar och om skarvens "rättigheter" presenterade de båda handläggarna Sara och Elina från Länsstyrelsen, bl.a. det som syns i texterna **till vänster**.

Till höger en del av vad kommunens miljöhandläggare redogjorde för, han tog även upp den ansökan om skyddsjakt på skarv som lämnats >>>>

Inventeringsresultat 2019

Lokal	Antal bon	Lyckad häckning	Bonas placering	Kommentar
Gästrikland	1155	880		
Båkharen	275	Nej	Mark	Misstanke om brott
Ytterrisken, Bönan	650	Ja	Mark	
Römersgrund, Bönan	230	Ja	Mark	
Leharen		Nej		Beviljad störning
Lusholmen, Fliskär		Nej		Beviljad störning
Hälsingland	2501	2420		
Stora Sandreveln	325	Ja	Träd	
Myrskär	1170	Ja	Träd	
Kräkskärsholmen	105	Ja	Träd	
Kräkskär	350	Ja	Träd	
Långgrösholmen	470	Ja	Träd	
Hansåkersgrundet	11	Nej	Träd	Misstanke om brott
Kastellholmen	70	Nej		Beviljad störning
Vitoren		Nej		Beviljad störning
Tvågraneskär		Nej		
Totalt	3656	3300 lyckade		

Antal skarvbon i Söderhamn 16-19

År	Antal bon	Årlig procentuell förändring
2016	475	
2017	1412	297 %
2018	2262	160 %
2019	2095	-8 %

>>> till Länsstyrelsen, men som på grund av bl.a. lagstiftning och bestämmelser om var jakten får äga rum, inte kunnat genomföras som man önskat.

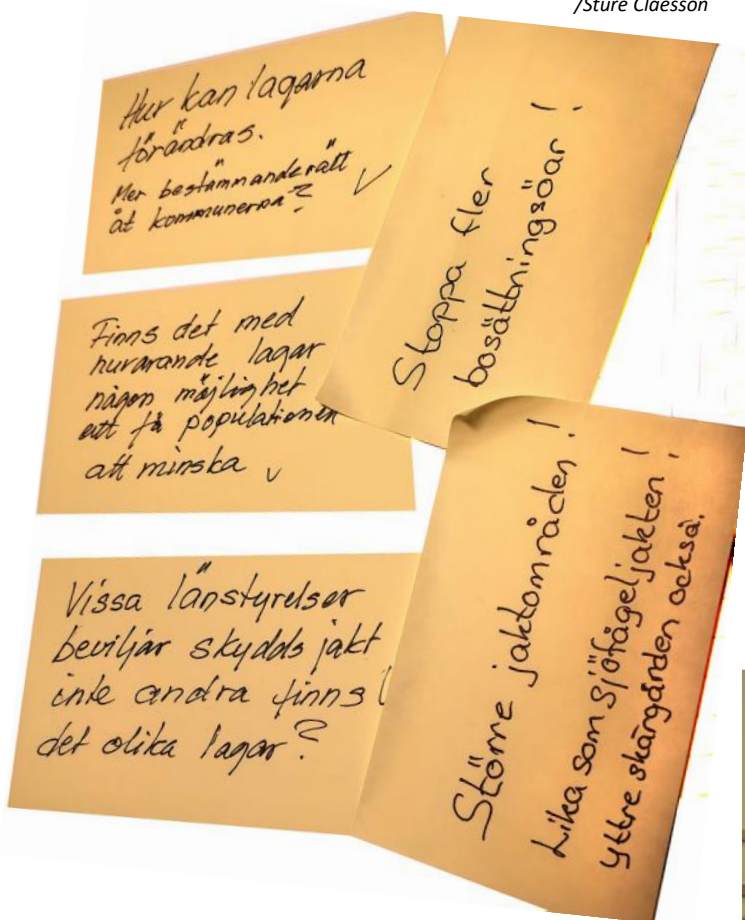
Viktor Wärnick (M) menade att lagstiftningsändringar och allmän jakt behövs, **Magnus Svensson** (C) ansåg att man måste tillåta fler metoder för att decimera antalet skarvar och **Daniel Persson** (SD) efterlyste ändrade EU-direktiv för att få bukt med skarvpopulationen.

I och med detta var det dags för deltagarna i publiken att få komma med sina argument. Runt borden i biblioteksdelen samlades grupper som representerade olika delar av skärgården.

20 minuter stod till gruppernas förfogande att välja ut de tre viktigaste frågorna, som respektive grupp ville ta upp och få besvarade och kommenterade av expertisen.

Många frågor blev det, 18 av drygt 40 hann besvaras...

/Sture Claesson

Publiken återsamlad efter grupp-
arbetet, och här blev det ytterli-
gare frågor till panelen:

fr.v. Magnus Svensson, Viktor
Wärnick, Janne Källström kom-
munens jägare, Andreas Håberg,
Elina Eriksson, Sara Waern läns-
styrelsen, som av naturliga skäl
var mest i elden,
och Daniel Persson.

FOTO: Hans F/ Sture C/ Lennart A

ADVENTSKAFFE PÅ GÄDDAN

Traditionen med Adventskaffe på Fiskare-museet blev välbesökt och uppskattad 2019 också. Värmen strålade emot besökarna redan ute på gården där Denny brassade eldkorgen och Görgen brassade glögen.

Och genom köksfönstret

Text och foto Hans F. och Sture C.

lockade ljus, värme och kaffe med adventsdopp.

Malin och Elisabeth Unger och Inger Rehn med värmande glögg.

utställningsrummet var temat "Hamnar i Söderhamnsområdet".

Här Stugsunds hamn för 70-80 år sedan. Till höger Stugsundshålet och Mariehills såg.

Och i den gamla fiskarebostadens hemtrevliga interiör blev det en stunds gemytligt prat och kaffedrickande

Ovan: Bland besökarna ser vi bl.a. från vänster, Björn och Birgitta Lindqvist, Söderhamn ...

Barbro Olsson fyller på brödfatet åt Gun och Janne Mattsson, Fridsbacka och Gunnar Olsson, Klappavik.

T.h.: Gunnar Silverkvarn, Söderala samt Sven och Christina Andersson, Norrala

T.v.: Stefan Nordström i samtal med Sture Claesson och Mari-Anne Claesson i samtal med Lennart Svedberg.

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Verksamhetsberättelse för år 2019

Styrelse mm:

Ordförande	Lennart Andersson
Vice Ordf.	Astrid Forslund
Kassör	Barbro Olsson
Sekreterare	Hans Fryklund
Övriga ledamöter	Anders Burman Sven-Gunnar Johansson Denny Månsson Bengt Hedman Håkan Elffors-Johansson Görgen Larsson, Sven-Åke Söderlund
Ersättare	Lars Skjutare
Revisor	Erik Nilsson
Ersättare	Sven Andersson, Eivy Ängvald
Valberedning:	Vakant
Bränning kommitté:	Sture Claesson Hans Fryklund Lennart Andersson Curt Risell
Skärgårdarnas Riksförbund	Lennart Andersson Barbro Olsson
Hembygdsförbundet	Barbro Olsson
Medlemsantal	244
Årsavgift:	200 kr

Bild från museiresan. Foto Lennart Andersson

Ekonomi

Vår ekonomi är fortfarande tillfredsställande, trots omfattande investeringar under de senaste åren.

Representation

Vi tillhör Skärgårdarnas Riksförbund där vi representeras av Barbro Olsson och Lennart Andersson. Lennart är dessutom ledamot i SRF:s styrelse sedan några år tillbaka. Vi är också medlemmar i Hembygdsförbundet och Ljusnans Woxnans Vattenvårdsförbund.

Möten

Årsmötet 2019 hölls den 27 mars i SMS-lokalen med ca 25 deltagare. Styrelsen har haft 8 protokollförda möten under 2019.

Aktiviteter

Föreläsning på biblioteket

I slutet på januari ordnade vi en föreläsning på biblioteket om vår bok Söderhamns skärgård speglad i konsten. 10 konstnärer berättade om sina verk, och hur boken kom till. Mötet besöktes av mellan 90 och 100 besökare. Ett bildspel på många bilder som inte fick plats i boken visades. Böcker såldes och ett trevligt mingel uppstod mellan konstnärer och besökare.

Foto Lennart Andersson

Museiresan

Några nya aktiviteter genomfördes under året. En bussresa med slutstation Holmöarna i slutet av juni med 30 deltagare. Besök gjordes på Peckas tomater, Hemsö Fästning, Holmöns museum, Norrbyskärs och Mannaminne.

På bilden uppbesöker vi Norrbyskärs museum, som visar på en modell av öarna, sågverket, bostäder, skola, kapell och sjukstuga. Ett mönstersamhälle under perioden 1895-1950, skapat av "Kemparna".

Forts.

Österdagarna

Vi genomförde Österdagarna för 7:e gången, med de upplägg som omfattar en rad små uppträdande av olika personer, i anslutningen till guideturen. Fortfarande mycket uppskattat och välbesökt.

På torsdagen underhöll Martina Sahlin och Jonas Eklund, på Gäddans scen. ett mycket uppskattat framträdande.

Foto Hans Fryklund

Strandstädning

För första gången engagerade vi oss i strandstädning. Som första område valde vi Skatön, där vi i samarbete med Skatöns samfälligheter, Söderhamns kommun och Naturskyddsföreningen. Vi var 18 personer som delades upp i 4 grupper. Stränderna rensades från, plast, rep, rostiga fat, plastflaskor mm. Det hopsamlade skräpet transporterades ner till Svartsundsparkeringen, där det omhändertogs av kommunen. Här bredvid några städare, under en paus på Skatrevet.

Foto Lennart Andersson

Storjungfrun

Fyrdagarna på Storjungfrun genomfördes också som tidigare i samarbete med kyrkan, Storjungfruns hamnförening och Kyrkan.. Denna gång samtidigt som kapellet fyllde 400 år. Elise Hovanta och Lars Lindstedt guidade runt fiskeläget under söndagen och Lars Nylander berättade om kapellens historia. Fyren besöktes av c:a 100 st under de två dagarna, där Lars Lindstedt berättade om livet på fyrplatsen och utsikten. Som vanligt var vädret på bästa humör.

Foto Lennart Andersson

Skärgårdsvandring

Under sommaren har också en Skärgårdsvandring genomförts för 3:e gången. 10 vandrare deltog. Vandring startar i Storsand och passerar Palmängstorpet, ett klapperstensfält, Nilestenen och Stålnäs fiskeläge. Sträckan är c:a 10 km.

Foto Lennart Andersson

Skarvmötet

I november genomfördes det försenade skarvseminariet på CFL. Föreläsningar genomfördes av Elina Eriksson och Sara Värn från Länsstyrelsen, Andreas Håberg Söderhamn kommun, Magnus Svensson Centern, Wiktor Wärnick Moderaterna och Daniel Persson Sverigedemokraterna. Moderator för mötet var Lennart Andersson. 100 personer besökte seminariet och kunde under pausen teckna ner sina frågor. Över 40 frågor ställdes varav 18 prioriterade besvarades av panelen.

Investeringar

De senaste åren har vi investerat mycket pengar i upprustning av muséet. Vi har målat om utvändigt av huvudbyggnaden, Skärmtak över scenen, inköp och upprustning av serveringsbord. 2018 har vi byggt väggar på båthuset på 3-sidor, samt täckt framsidan med presenning vintertid. Vi fick också restaurera Informationsskylten i Svartsundet, eftersom snöröjningen kört sönder den.

Foto Hans Fryklund

1:a advent

Traditionsenligt hade vi öppet även i år på 1:a advent. Vädret var inte det bästa men ändå besöktes Adventskaffet av ett 60-tal personer. Vedspisen sprakade och stämningen var gemytlig i den gamla miljön. En utställning om Söderhamn som hamnstad visades och glögg bjöds utanför vid en sprakande brasa.

Studiebesök

Under hösten har vi haft besök av 60 förskolebarn från två förskolor, Norrtull och Nymåla. De har studerat

båtar, fiskeredskap från förr, hur man bodde vid sekelskiftet 1800-1900. Vi hoppas att de fått en liten bild av hur man levde förr i Söderhamn.

På bilden gruppen från Nymåla. Foto Anna Torstensson.

Forts. nästa sida

"När man ser hur barna växer upp och står i, kan man undra om barna nånsin får det som vi, om det finns jobb, om det finns mat, om det är drägligt där dom bor.

Finns det får och kor och vatten och luft? Får dom sola sig gratis? Finns det blommor och blad? Har dom fläsk och potatis? Kan dom ta sig ett bad?

Framtiden verkar dyster när man grubblar över ett glas öl, men man hoppas att barna ändå får ett glas öl."

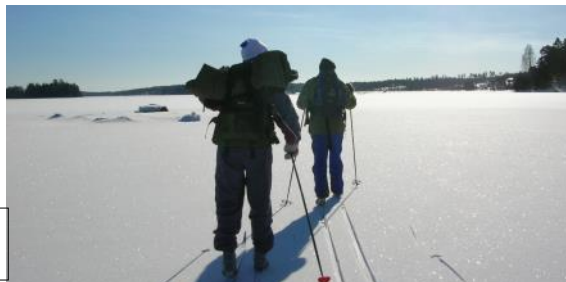
"Ett glas öl" av Hasse Alfredsson från 88-årsrevyn

Slutord

Styrelsen vill tacka alla våra medlemmar för det förtroende som visats under 2019. Året har varit intensivt med många olika aktiviteter. Vi konstaterar som vanligt att styrelsens medelålder ökar för varje år.. Nu ställer en del av oss i styrelsen våra platser till årsmötets förfogande. Vi hoppas på nya många nya händer, som kan förnya och inspirera.

Söderhamn den 5 febr. 2020

Lennart Andersson	Barbro Olsson	Hans Fryklund
Astrid Forslund	Denny Månsson	S-G Johansson
Anders Burman	Håkan Elffors Johansson	Bengt Hedman

Bilden är inte tagen i fjälltrakterna utan på Norrfjärdens is, dock inte denna vinter. Får vi någonsin uppleva ett sådant scenario?

Resultaträkning 2019

2019-01-01 -- 2019-12-31

RÖRELSENS INTÄKTER

Nettoomsättning	64 776,00
Övriga rörelseintäkter	26 486,00
SUMMA RÖRELSENS INTÄKTER	91 262,00

RÖRELSENS KOSTNADER

Råvaror och förnödenheter	-3 538,50
Övriga externa kostnader	-91 969,15
SUMMA RÖRELSENS KOSTNADER	-95 507,65

RÖRELSERESULTAT

	-4 245,65
--	-----------

FINANSIELLA KOSTNADER OCH INTÄKTER

	0,00
--	------

ÅRETS RESULTAT

	-4 245,65
--	-----------

Balansräkning 2019

2019-01-01 Perioden 2019-12-31

TILLGÅNGAR

Omsättningstillgångar

Varulager	13 280,00	-9 600,00	3 680,00
Kortfristiga fordringar	9 000,00	-5 700,00	3 300,00
Kassa och bank	98 344,43	-6 485,65	91 858,78
Summa omsättningstillgångar	120 624,43	-21 785,65	98 838,78
SUMMA TILLGÅNGAR	120 624,43	-21 785,65	98 838,78

EGET KAPITAL OCH SKULDER

Eget kapital

Balanserat resultat	-105 487,51	4 623,08	-100 834,43
Årets resultat	4 623,08	-377,43	4 245,65
Summa eget kapital	-100 834,43	4 245,65	-96 588,78

Skulder

Kortfristiga skulder	-19 790,00	17 540,00	-2 250,00
Summa skulder	-19 790,00	17 540,00	-2 250,00
SUMMA EGET KAPITAL O. SKULDER	-120 624,43	21 785,65	-98 838,78

Verksamhetsplan för 2020

Föreningens uppgift är att värna om och vårda kustens miljö och dess kulturarv och föra detta vidare till kommande generationer. Ge utrymme för den bofasta och yrkesbedrivande befolkningens behov. Ge möjlighet till ett rikare friluftsliv och fritidsverksamhet för alla. Sprida information och kunskap om skärgårdens natur och kultur. Samarbeta med kommunala organ och kultur-organisationer samt stimulera till initiativ som gagnar kusten och dess utveckling. Föreningen är ansluten till Gästrik-Hälsinge-Hembygdsförbund, Ljusnan-Woxnans Vattenvårdsförbund och Skärgårdarnas Riksförbund.

Jan – Mars

Bränningen Manusstopp 23 febr.

Årsmöte den 25 mars kl. 1900 i Studieförbundets lokaler.

April—Juni

Förbereda 400-årsjubileet tillsammans med Norrala hembygdsförening och Skärså IF. Planera arbetsgrupper inom de områden som beslutas under årsmötet. Inbjuda till arbetsdag i början på juni.

Bränningen nr 2 Manusstopp 27 maj

Juli-Sept

Österdagarna 7-8-9 juli. Visning av Storsjungafruns fyr 11-12 juli. Skärgårdsvandring 15:e Juli och

Styrelsemöte, det första för hösten den 9 sept.

Okt-Dec

Bränningen 3 Manusstopp 19 Okt

Höstmöte i mitten på november med något Aktuellt tema. Adventsfirande på Gäddan 1:a advent.

Övrigt

Öppethållande på Fiskaremuseet Gäddan, förutom Österdagarna och Adventskaffet, sker genom bokning pr. telefon 070-8168411. Helst ser vi att det blir minst 6 personer. Minimipris 200:- pr. grupp.

/Styrelsen

Budget för verksamhetsåret 2020

Intäkter

Medlemsavgifter	47 500
Anslag och gåvor	21 000
Lotterier, möten	3 000
Österdagarna, Adventskaffet, bokförsäljning	7 000

Summa intäkter **78 500**

Kostnader

Gäddan	<i>Försäkringar</i>	2 000	
	<i>El, VA, Renhållning</i>	21 000	
	<i>Snöröjning, gräsklippning</i>	5 000	
	<i>Underhåll</i>	4 000	
	Summa	32 000	32 000
Administration			4 500
Medlemsmöten			4 000
Bränningen /Hemsidan			20 000
Annonser/Broschyrer			7 000
Föreningsavg. (SRF, Hembygdsförb., Ljusnan Woxnan)			8 000
Utbildning, resekostnader			3 000
Summa kostnader			78 500

Söderhamn 2020-02-05

Lennart Andersson

Hans Fryklund

Barbro Olsson

Det blev inga isreportage

Text och foto Curt Risell

Till det här "vinternumret" hade jag tänkt berätta om när Peter Fryklund fiskar strömming under isen. Eller om ett gäng vinterbadare som brukar hugga upp en isvak att ta ett dopp i. Eller när vinden fyller isjaktens segel så att skenorna sjunger. Nu blir det inte så. I skrivande stund, en bit in i februari, finns ingen is. I min lilla vik kluckar vågorna, något jag aldrig varit med om tidigare. Normalt brukar isen lägga sig utanför bryggan i no-

vember eller något senare. Men inte i vinter. Är det så här vintern kommer att se ut i framtiden. Knappast. Det kommer säkert vargavintrar med både snö och is, som de senaste två vinternarna före den här. När de här raderna gått i tryck kanske vintern har kommit, sent omsider. Några bilder ur arkivet visar det vintrarna normalt bjuder på, isar för både isjakter, fiskare och små isbrytande bogserbåtar.

- Bilderna är några exempel från tidigare vintrar...

*Migg i Stugsund,
isjakt mellan
Skärså och Vit-
grund,

Peter Fryklund
fiskar strömming
under isen.*

Bergqvistbåtarna

Del 3

Här kommer tredje avsnittet i Bränningens artikelserie om Bergqvistbåtar i Söderhamnsområdet, om båtar och fiskare från den sannolikt sista träbåtsepoken. Har du minnen eller uppgifter eller kanske fler bilder får du gärna höra av dig. Vi hoppas att Bränningens läsare skall finna denna del av Söderhamns historia intressant och läsvärd.

Två av båtarna här borde varit med redan i förra numret om vi skall följa kronologin. 1939 levererades nämligen en Bergqvistbåt till **Albert Röstlund** på Prästgrundet. Det berättar Harry Persson i boken om Prästgrundet. Den fanns inte med på min förteckning över Bergqvistbåtar.

I Prästgrundsboken berättar Harry Persson, som fiskade på Prästgrundet, följande:

"Albert Röstlund hade från början en Schöningbåt. År 1939 beställde Albert en båt av Bergqvist i Enånger. Den blev utrustad med en Penta-motor på 10-12 hkr och magnetändning".

Albert Röstlund fiskade till 1955 och dog 1956. Han begravdes i februari och som ett tecken på hans genuina fiskaregärning kretsade, trots att det var vinter, en mås över begravningsgästerna på Söderhamns kyrkogård, berättar Harry Perssons maka Elsy. Alberts son Hilding Röstlund blev lots i Hudiksvall.

NR	BYGGÅR	TYP	MÅTT
	1939		
BORDLÄGGNING		SPANT	MOTOR
			Penta 10-12 Hk
LEVERERAD TILL			PLATS
Albert Röstlund			Prästgrundet

1942 levererades en Bergqvistbåt till Hildor Brolin på Kalvhararna, som också borde ha varit med förra gången. Antalet fiskebåtar som kom till Söderhamnsdistriktet från Erik Bergqvists båtbyggeri i Enånger blir härmed 17 (hittills) av totalt cirka 85, som han byggde under åren 1928 –1969.

Lars Hildor Brolin född 1885 i Östra Finnicka i Enångers socken och var son till Lars Petter Brolin och Emma Karolina Henriksdotter.

Hildor Brolin på väg mot Störjungfrun 1967. Han byggde själv flera ekor och motorekor bland annat denna.

ensamma kvar på Störjungfrun med yngste sonen Karl Viktor, flyttar de tillbaka till Enånger och Östra Finnicka.

Under åren 1912-1913 hyrde Hildor och Beda vintertid ett kök hos Erik och Lina Andersson på Duvön, där byggde de sedan ett eget hus, som stod färdigt 1917. Då hade de tre barn, Lisa f.1910, Sigvard f.1912 och Georg f.1913.

Sommartid bodde och fiskade Hildor på Kalvhararna. På vintrarna bodde de på Duvön och han bland annat arbete vid uppbyggnaden av Vallviks sulfatfabrik. Blev det ont om arbete byggde han ekor.

Han fortsatte med strömmingsfiske på Kalvhararna fram till pensionen och bodde sommartid kvar där till 1967. Han dog 1969.

NR	BYGGÅR	TYP	MÅTT
31	1942	Öppen med akterruff	25'x8'
BORDLÄGGNING		SPANT	MOTOR
Klink		fur	Västerviks 5 Hk
LEVERERAD TILL			PLATS
Hildor Brolin			Kalvhararna

1893, när Hildor var 8 år, flyttar familjen och hans tre bröder Oskar, Erik Werner och Karl Viktor till Störjungfrun, där fadern blir fiskare.

1909 kom Hildor, 24 år gammal, till Kalvhararna och blev fiskar-

Duvön. Huset t.h. byggde Hildor 1917. Här byggde han ekor på vintrarna när annat arbete saknades. Huset revs 1961, när Söderhamns kommun behövde mark till annat. Ynglingen på bilden är jag, Anders Toren, när jag gjorde militärtjänst.

dräng hos Karl Johan Holmlund. Där träffade han Beda Holmlund. De gifte sig 1910 och bosatte sig på Granön, men Hildor fiskade på Kalvhararna och 1914 byggde han egen stuga där. När Lars Petter och Emma blev

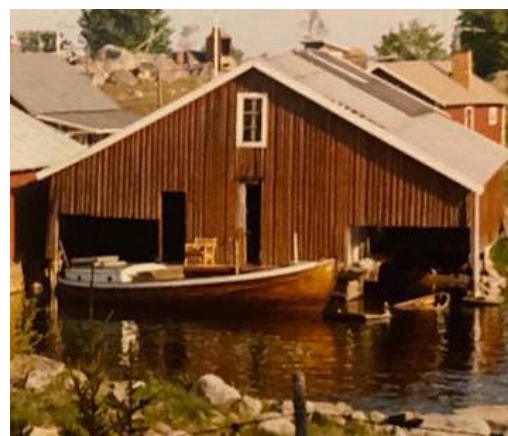
Hildor med fiskardräng på väg ut för att lägga skötar, måste detta vara, säger dottersonen Bengt. Hildors sjöbod/båthus i mitten. Stugan är Ivar och Lisa Hedmans som den såg ut till 1952 då den utökades med ett rum.

(Källa: Bengt Hedman, son till Lisa, Hildors och Bedas dotter) >>>>>>

Nästa Bergqvistbåt som levererades till Söderhamn var beställd 1945 av Lars Norin, Prästgrundet. Han hade tidigare en Schönningbåt, som hette "Svalan" och utrustad med en 5-hästars Sjöfflemotor.

Bilden hämtad från boken om Prästgrundet. Där står att Lars Norin var ensam ägare till stugan 1910-1959. Ägare nu är Else-Marie Wannberg Eriksson. Båthuset t.h. som det ser ut i dag. Bilden nedan visar motsatt gavel.

Båten köpte Else-Marie och Rolf Levin av fiskaren Edvin Wåglund 1974, ingen Bergqvistbåt. Bildägare Else-Marie Wannberg Eriksson.

Lars Norin kom till Prästgrundet från Öarna. Stugan som syns på bilden tillsammans med sjöboden är den första stugan på styrbordsidan i inloppet till Prästgrundets fiskeläge.

Lars hade sin systerson Bertil Norin som fiskardräng.

Sonen Helmer Norin övertog båten på -50-talet som sedan såldes söderöver. Stuga och båthus sålde han till Rolf Levin 1971.

Nuvarande ägare sedan 1971 är Else-Marie Wannberg Eriksson.

I boken om Prästgrundet berättar Harry Persson:

"Lars Norin hade en Schönningbåt "Svalan" med en 5 hästars Sjöfflemotor, men köpte 1945 en Bergqvistbåt från Enångers med en Albin-motor 10-12 hkr. Båten byggdes i dec. 1945."

Tyvärr har jag inte hittat någon bild av Lars Norins Bergqvistbåt.

/Anders Torén o.
Sture Claesson

NR	BYGGÅR	TYP	MÅTT
38	1945	Öppen med akterruff	29'x9'
BORDLÄGGNING		SPANT	MOTOR
Klink		furu	Albin 2cyl 10-12Hk
LEVERERAD TILL			PLATS
Lars Norin			Prästgrundet

Far och son Lars och Helmer Norin, Helmer till vänster, visar upp några präktiga laxar i sjöbod-öppningen, som den såg ut då.

Bildägare Elisabeth Unger, Helmers dotter.

Gamla f.d. "FLINK I" från Söderhamn, nu "PRINS OSCAR"

Saxat ur senaste "Lubrikatorn"

PRINS OSCAR med ett förlutet som bl.a. FLINK av Söderhamn. Foto Christer Samuelsson vid Mälarvarvet 4 juni 2019. Den 20 november 2018 såldes PRINS OSCAR till Nils Stenloft Enevoldsen och Johanne Skot Louise Siersbæk, Århus, Danmark och döptes om till WONGA 2. Den ska byggas om till husbåt och ligga i Köpenhamn. Den skulle enligt kontraktet ha en genomgång av dieselmotorn innan avgång. Därför kom den inte iväg från Mälarvarvet förrän i början av augusti och körde så långs svenska kusten till Karlskrona innan den satte kurs mot Gdansk där den ska anpassas till husbåt. Frontskottet ska flyttas förut och det kommer att bli en styrhytt framför skorstenen. Har fått se en bild av detta och det ser bra ut. Spännande att se då den kommer till Köpenhamn. Det nya namnet kommer säkert att målas på då ombyggnaden är klar. //Christer

Norrbyskär

Från sågverkssamhälle till sommaridyll

Vår museiresa längs norrlandskusten juni 2019 blev en minnesrik upplevelse. Vi besökte Peckas tomatodling i Härnösand, Hemsö fästning, Holmö fiskarmuseum och Mannaminne i Nordingrå. Ett annat stopp som etsade sig fast i minnet var besöket på Norrbyskär. Norrbyskären är en ögrupp utanför Hörnefors, några mil söder om Umeå. Idag är det en sommaridyll för många men på 1800-talets slut och fram till 1952 var det ett märkt sågverkssamhälle.

Frans Kempe grundade tillsammans med sina 10 syskon Mo och Domsjö AB i slutet av 1800-talet. Ett av hans stora projekt var att bygga en stor ångsåg på de karga Norrbyskären. Öarna förvärvade han för 10 000 kronor. Mycket pengar på den tiden, men av bönderna som ägde öarna var det ett klipp, eftersom de endast dög till bete för får och getter.

På Norrbyskären byggde Kempe upp ett idealsamhälle. För att få arbetskraft ut på öarna byggdes upp arbetarbostäder, affär, skola, sjukvård, kapell. Husen var arkitektritade och innehöll 4

En bild på en arbetarbostad. 4 lägenheter med egna ingångar.

lägenheter om 1 rum och kök. Till varje hus följde en odlingslott. Elektrisk belysning kom i början av 1900-talet, dessutom fick man gratis ved, tillgång till tvättstuga och badhus. Detta var för de som tog med familj och etablerade sig på ön. För ungarlar och säsongarbetare var det sämre ställt.

Det var en lyxig tillvaro för arbetarklassen, fri bostad och sociala förmåner, jämfört med förhållandena på fastlandet. Att bygga upp detta idealsamhälle gick förvånansvärt fort, med tanke att det inte fanns någon jord på öarna. Varje skepp som kom för att hämta virke fick som barlast ha med sig jord. I början tilläts inte några fackföreningar men 1919 fick ledningen ge med sig. Kempe erbjöd pensions, sjuk och nödkassor. Dessutom fanns sjuksköterska och barnmorska på ön.

På 1920-talet var verksamheten som störst, då hade sonen Carl Kempe övertagit VD posten och då fanns 1400 personer bosatta på öarna. Reglerna var väldigt hårda och fanns uppsatta i varje lägenhet. Klasskillnaderna mellan tjänstemän och arbetare var

stora.

På ön finns en kätgelbana, men där tilläts inte arbetarna att spela, däremot fick de agera som kätgelresare, och klotrullare. Det var också lätt att bli beroende av företaget, eftersom man kunde handla på "krita" i affären.

På 30-talet började tillbakagången och 1952 lades sågverksamheten ned.

På 1980-talet började man bygga upp en turistverksamhet. De många arbetarbostäderna är idag fritidshus men många av lokalerna har byggts om till museum, värdshus och restauranger. Norrbyskär besöks på somrarna av många konstnärer, och en ö används för konfirmerations och lägerverksamhet i KFUM:s regi.

Norrbyskär når man via färja. Vi köpte ett paket med färjetur, guidad tur med mini tåg, lunch och några fria timmar på ön. Man blir förundrad vad man kan skapa med lite kapital om har visioner.

/Lennart Andersson

Här fick arbetarna hjälpa till med att resa kätglor och rulla tillbaka klot. Men spela nej! Barnen i en klass fick bli bjudna på godis i Disponentvillan, sedan de rensat trädgårdslandet.

Stenhuggare på Öster

FOTO: Gunborg Andersson

Hjördis Östlund, för många en känd söderhamnsprofil, som engagerat sig i många brännande samhällsfrågor, almarna i Strykjärnsparken, medborgarförslag att all personal inom den dagliga verksamheten ska ha utbildningen *"Tecken som stöd"* så det blir lättare för personer med vissa funktionshinder att kommunicera. I radioprogrammet *"Ring P1"* har hennes glada röst hörts många gånger och nu vill Hjördis dela med sig av några godbitar om Öster.

Aren 1982-2000 ägde Hjördis Östlund fastigheten "Ålen 5" vid Östra Storgatan. Den sjätte tomten åt öster från Fiskare-museet räknat.

1920 tillkom det nuvarande huset, uppfört av byggnadsingenjör M. Pettersson som där också bedrev stenhuggeri.

Av stenhuggare Petterssons yngsta dotter Laila har Hjördis fått dessa svartvita foton. Inomhus vittnar på övre våningen en kachelugn i grön marmor om vad sliperiet kunde åstadkomma. Familjen Pettersson umgicks även med familjen Asplund som hade gjuteri på Norrtullsgatan.

1920-tal. Stenhuggeriägare och byggnadsingenjör Pettersson.

Samma utsnitt 2020. FOTO: Sture Claesson

Midsommar på Öster. Barnen Pettersson: Alva f. 1914, Laila f. ca. 1920 och Arne.

"Jag tror att stenhuggeriet upphörde på 1940-talet" berättade en äldre granne till Hjördis. "Fler Österbor minns kanske skjulen och de stenar, särskilt gravstenar, som stod resta ner mot Järnväggsgatan. Det var så kusligt. Om det var på kvällen och mörkt, tog man gärna en annan väg hem".

Båtbyggeri

Stensliperiet och övriga verkstadsbyggnader var sedan länge rivna då "Ålen 5" åter renoverades och byggdes ut åren 1983-84 efter mina och min sambo Östen Stenbergs ritningar. Garage och hobbyverkstad uppfördes också.

Där byggde Östen en båt, som vi skall berätta mer om i Bränningen framöver.

Ingången från Ö. Storgatan 29 är igensatt och ersatt av S. Järnväggsgatan 28.

Är det någon av Bränningens läsare, som vet mer om stenhuggerier på Öster, så hör gärna av er till redaktionen.

/Sture Claesson

Stenhuggeriet kv. Ålen 5. Låga byggnaden var sliperiet och den högre var smedjan samt bänkar för sammansättning av lavoarer m.m. Arbetarna på bilderna är okända. — Eller är möjligen han till vänster Pettersson själv?

LARS BROLIN

Som vi berättade i förra Bränningen avled vår medarbetare Lars Brolin den 12 oktober i fjol. Detta uppmärksammades också i Medelpads Sjöhistoriska Förenings tidning "Lubrikatorn". Citerar här en del av texten:

"Vår käre båtolog och sjöfartsforskare Lars Brolin har under alla år bidragit med artiklar och bilder till Lubrikatorn. Hans genuina intresse för sjöfart har han fått ärva, då hans släkt redan 1786 startade ett rederi med skutor och under perioden fram till 1883 var ägare eller delägare i 60 skutor som sysselsattes i world wide fart. Många av dem var byggda i Stugsund eller Söderhamn... ..Lars' intresse började när han fick följa med sin far på olika uppdrag med Neptunbolagets bärgningsångare och det var där han träffade den välkände båtologen Bernt Fogelberg, som 1963 varit med att starta föreningen "Klubb Maritim". Lars blev medlem redan första året...." /Christer Samuelsson/

Astrid Forslund, styrelseledamot i Skärgårdsföreningen, tolkar här vad säkert många av oss andra, som kände Lars Brolin också känner:

"Vi kommer att sakna Lars stora kunnande om sjöfartshistoria, hans trevliga sätt och viljan att orka med saker som varit jobbiga för honom. Så glad han var när han serverades kaffe i stor kopp utan att han behövde be om den. Vi har alla många minnen av Lars".

Hemma i lägenheten i Stugsund var Lars' hyllor och skåp fyllda med sjöfartshistoria, bilder och dokument efter släkten Brolin. På väggarna hängde marinmålningar och föremål med maritim anknytning, sådant samlade Lars gärna på. Ur minnet kunde han lätt plocka fram händelser, namn och årtal. Mycket finns bevarat i databasen www.dibis.se där Lars, så

länge han orkade, skrev in vad han visste om de nu historiska bilderna, på DiBiS finns 1131 bilder inskannade under prefixet LBS (Lars Brolins Samling).

Men Lars fotograferade själv också, i Stugsund och tillsammans med kompiserna Göran Svedin och Görans pappa Sune, som skjutade pojkarna med sin bil längs så gott som hela norrlandskusten för att fotografera fartyg. Bogserbåtar var Lars' specialitet. Ibland hade de en kanot med, så att de skulle kunna paddla runt i hamnarna för att få de rätta kameravinklarna. Denna samling på DiBiS omfattar 1911 bilder inskannade från Lars' negativ.

Denna gång visar Bränningen fyra av hans Stugsundsbilder (prefix XLB i DiBiS) med några stugsundsbor under tidigt 1960-tal, vilka Lars kände många av... /Sture Claesson

Strandgatan i Stugsund. Herre med käpp, den andra kallades för "Spalla", som här kollar busstiderna till Söderhamn. Då var det vänstertrafik.

Två herrar på promenad längs järnvägen i Stugsund, den till höger hette Blom.

Skeppsgatan i Stugsund: Fr.v. Sven Höjer och John Sjölund.

Strandgatan i Stugsund. Där står i mitten Göte Forsslund och till höger Tord Forsslund. Folkvagnen, som var röd, ägdes av Kjell "Knaggen" Jansson, som nu driver Radio Söderhamn på frekvens 89,7 MHz.

EFTERLYSNING!

Finns det någon som har en tvättgryta undangömd som inte används, liknande den på bilden?

Under sommaren skall två hantverksdagar arrangeras. Grytan behövs för växtfärgning.

Hantverksdagarna blir den 8 juli i samband med Österdagarna och den 15 eller 16 augusti i Skärså.

Hör av er till undertecknad om ni har eller känner till någon som har en tvättgryta.

Någon som vill sälja, låna ut eller ge bort?

Lennart Andersson
070-8168411

Bli medlem i

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Stödjande eller arbetande—alla är välkomna

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Ordförande

Lennart Andersson

lennander39@gmail.com

0270-285539, 0270-33030, 070-8168411

Kassör

Barbro Olsson

grimshararna@gmail.com

0270-149 15 073-0235755

Sekreterare

Hans Fryklund

hans.fryklund@gmail.com

0270-281108, 070-5424855

Övriga styrelsemedlemmar

Astrid Forslund, Håkan Elffors-Johansson, Bengt Hedman,
Anders Burman, S-G Johansson, Denny Månsson

Suppl: Görgen Larsson, Sven-Åke Söderlund

Redaktion Bränningen

Lennart Andersson (ansv. utg.), Hans Fryklund (research o. IT),
Sture Claesson (sättning o. layout), Curt Risell

Hemsida: www.skargardsforeningen.se

E-post: info@skargardsforeningen.se

Vi finns också på Facebook, sök på
Kust & Skärgård Söderhamn
Kolla du också!

Kust & Skärgårdsföreningens målsättning är att värna om kustens och skärgårdens miljö och dess kulturarv.

Se vår hemsida <http://www.skargardsforeningen.se> under **Aktuellt**.

Där finns våra träffar inlagda. Vi träffas för det mesta i vår föreningslokal Gäddan. Vi jobbar ibland praktiskt med lokalen, ibland diskuterar vi händelser och historier, skriver och katalogiserar, samt inte minst viktigt, tar en kopp kaffe och macka.

Vi välkomnar alla som är intresserad av Skärgården och dess miljö.

Medlemsavgiften är 200:-/år

Bg 5705-0700

Välkommen att bli medlem!

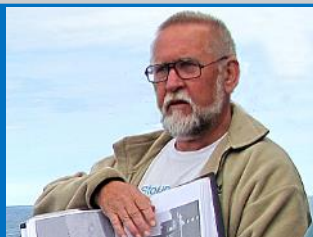
INBJUDAN TILL ÅRSMÖTE

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening
Onsdagen den 25 mars kl. 1900
Studiefrämjandets lokal, Källgatan 9

Studie
främjandet

PROGRAM:

Lars Lindstedt
kåserar
om Störungfrun

samt Kaffe/te med tilltugg och ev. Lotteri!

Dagordning

1. Val av ordförande och sekreterare för mötet.
2. Fråga om mötet är stadseenligt utlyst.
3. Val av två justeringsmän.
4. Verksamhetsberättelsen.
5. Revisionsberättelsen.
6. Fråga om ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret.
7. Val.
 - A) Val av ordf. för kommande verksamhetsår: Förslag vakant.
 - B) Val av 4 styrelseledamöter för en tid av 2 år. Astrid Forslund, S-G Johansson, Claes Eriksson, Stefan Engström.
 - C) Barbro Olsson, Denny Månsson och Håkan Elffors har ett år kvar.
 - D) Fyllnadsval 1 år (Bengt Hedman har av sagt sig): Förslag vakant.
 - E) Val av styrelsesuppleanter för en tid av 1 år. Förslag: Lennart Andersson, hans Fryklund. Görgen Larsson.
 - F) Val av 2 revisorer för en tid av 1 år, samt två personliga ersättare för dessa.
 - G) Val av 3 ledamöter i valberedningen på 1 år.
 - H) Val av Bränning kommitté. Förslag: Sture Claesson, Lennart Andersson, Hans Fryklund, Curt Risell och Barbro Rabenius.
 - I) Val av representanter till Skärgårdarnas Riksförbund. Utses av styrelsen.
 - J) Val av representant till Hembygdsförbundet. Förslag: Barbro Olsson.
8. Förslag till budget och verksamhetsplan för verksamhetsåret 2020
9. Fastställande av årsavgift
10. Behandling av motioner som inlämnats till styrelsen
11. Anmälda frågor
12. Avslutning

/Lennart Andersson Ordf.

I samarbete med
**Studie
främjandet**

Söderhamns skärgård, Södra Kattharet 26.1.2010

FOTO: Sture C